

LÆSE- GUIDE

LÆRE
MIDDEL
DK

TIL ARTIKLEN:

LÆRERVEJLEDNINGS- LANDSKABET I DANMARK

Af Stig Toke Gissel, UCL Erhvervsakademi og Professionshøjskole,
Bettina Buch, Professionshøjskolen Absalon, Karna Kjeldsen,
Professionshøjskolen Absalon, & Maren Lytje, Professionshøjskolen UCN

02

HVAD KAN DU BRUGE ARTIKLEN TIL?

I denne artikel præsenteres du for en analysemodel til lærervejledninger, der knytter sig til didaktiske læremidler. Modellen sætter fokus på lærervejledningens didaktiske dækningsgrad – det vil sige, om der er vejledning til læreren på forløbsniveau omkring centrale (fag)didaktiske opgaver og valg. Modellen stiller også spørgsmål til, om og på hvilke måder lærervejledningens autor (forfatter) træder frem som et subjekt og inviterer læreren til didaktisk refleksion. I artiklen kan du endvidere se eksempler på brug af analysemodellen på de mest udbredte digitale og analoge læremidler til de tre fag dansk, historie og kristendomskundskab. Endelig sammenligner artiklen forskelle og ligheder mellem lærervejledningerne til analoge og digitale didaktiske læremidler og diskuterer mulige årsager til og implikationer af analysens fund. Du kan bruge den viden, du får fra artiklen, når du selv skal analysere og vurdere læremidler – særligt kvaliteten af lærervejledninger.

DIDAKTISKE LÆREMIDLER

Se denne explainer og bliv klogere på, hvad et didaktisk læremiddel er.

Se video-explainer

03

HVORFOR ER LÆRER- VEJLEDNINGER INTERESSANTE?

Artiklen sætter fokus på et relativt overset studieobjekt i forskningen, nemlig udformningen af lærervejledninger. Selvom det er uvist om, og i hvilken grad, lærere læser og bruger eventuelle lærervejledninger, viser læremiddelforskningen, at et læremiddels intentioner for undervisning kan have overordentlig stor betydning for den realiserede undervisning. Lærervejledninger kan også inspirere til fagdidaktisk refleksion og udvikling. Et fags didaktiske læremidler med tilhørende lærervejledninger er derfor relevante studieobjekter for lærerstuderende og lærere. Du kan kritisk undersøge og overveje den undervisningspraksis et givent læremiddel og lærervejledningen søger at støtte. Dette giver et solidt udgangspunkt for at foretage reflekterede didaktiske valg i forhold til brug af læremidler i undervisningen og undervisningen generelt.

04

HVAD FOKUSERER ANALYSEMODELLEN PÅ?

Analysemodellen undersøger, om lærervejledningen støtter læreren i forhold til en række centrale didaktiske opgaver. Overordnet set fokuserer analysen på lærervejledningens didaktiseringsgrad og i hvilken grad lærervejledningen taler til eller gennem læreren. En lærervejledning, der taler *til* læreren, søger at gå i dialog med læreren om de nødvendige (fag)didaktiske valg, mens en lærervejledning, der taler *gennem* læreren, overvejende har instruerende tekster. Analysemodellen undersøger følgende spørgsmål:

- Giver lærervejledningen konkret vejledning på forløbsniveau (time for time) til henholdsvis:
 - Organisering?
 - Differentiering?
 - Hvilke faglige pointer, der er centrale?
 - Evaluering?
- Har læremidlet et bud på, hvordan læreren skaber sammenhæng og progression?
- Hvordan forholder lærervejledningerne sig til andre tekster, ytringer og stemmer?
- Kan man identificere en konkret afsender, fx en subjektivt forankret stemme i lærervejledningen?
- Bliver der identificeret et overordnet formål for læremidlet?

05

- Bliver der defineret en fagdidaktisk tilgang (i henholdsvis den overordnede del af lærervejledningen og på forløbsniveau)?
- Bliver der i lærervejledningen defineret et læringssyn?
- Hvordan italesættes læreplanen i læremidlet?
- Bliver læreren inviteret til at reflektere med, fx i forhold til differentiering, overvejelse af elevernes forudsætninger og interesser?
- Bliver læreren inviteret til at reflektere med i forhold til fagsyn og læringssyn? Bliver læremidlets bud præsenteret som et bud eller som en neutral/selvindlysende sandhed?
- Bliver læreren inviteret til at reflektere med i forhold til udvælgelse og redidaktisering af forløb?

06

ARTIKLENS OPBYGNING

Artiklen indeholder følgende afsnit:

Abstract: Her kan du i kort form læse, hvad det er, artiklen undersøger, hvordan den gør det og hvad den finder ud af. Det er en god idé at læse abstractet for at finde ud af, om artiklens indhold er relevant for dig.

Introduktion: Her introduceres artiklens fokus og forskningsspørgsmål, og hvorfor det er et relevant spørgsmål at undersøge. Der henvises bl.a. til dansk og international forskning i, hvordan lærere bruger læremidler og lærervejledninger. Introduktionen sætter dig ind i, hvorfor denne undersøgelse er vigtig og nyttig.

Tidligere forskning i lærervejledninger: Her kan du mere uddybende læse om den sparsomme forskning i lærervejledninger, der pt. kan findes i Danmark og internationalt. I forskningsartikler kan sådanne afsnit give dig en del viden om et emne, du interesserer dig for.

Metode, analysemodel for lærervejledninger og data: I disse afsnit kan du læse om artiklens analysemodel, og hvilke teorier der ligger bag udviklingen af modellens fokusområder og spørgsmål. Endvidere præsenteres, hvilke læremidler og lærervejledninger undersøgelsen omfatter.

Resultater: Her præsenteres først de tre fags rammer. Derefter gives der eksempler på analysernes fund i lærervejledninger til analoge og digitale læremidler i dansk, historie og kristendomskundskab. Forskelle og ligheder på tværs af fagene præsenteres. Referencer: Her finder du referencelisten. Den kan du bruge til selv at finde mere litteratur om emnet.

07

Perspektiver og diskussion: Her diskuterer forfatterne analysens resultater og mulige årsager og implikationer.

Referencer: Her finder du referencelisten. Den kan du bruge til selv at finde mere litteratur om emnet.

HVAD FINDER FORFATTERNE UD AF?

Overordnet ser forfatterne en række højt didaktiserede læremidler, selvom lærervejledningerne ikke er begrundede i forhold til at ekspliciterer synet på fag, fagdidaktik og læring.

De tre fag, dansk, historie og kristendomskundskab, har forskellige rammer og forskellige profiler og positioner i skolen. Dette påvirker også indholdet i lærervejledninger. De største forskelle kan generelt findes mellem lærervejledningerne til de analoge og digitale læremidler.

De analoge systemer har fyldigere lærervejledninger, der også har en mere fremtrædende og til tider autoritær autorstemme. De definerer ofte et fagsyn, og der er en gennemgående tendens til, at læreren ikke inviteres med i refleksioner over didaktiske temaer. De digitale systemer har i højere grad en vag og ikke-ekspliciteret autorstemme, måske fordi der er mange forfattere bag portalerne.

De digitale portalers lærervejledninger tematiserer lærens udvælgelse af forløb, men kommer ofte ikke ind på, hvordan der kan skabes sammenhæng og progression og understøtter ikke en egentlig redaktisering af portalernes indhold.

08

Forfatterne finder det bekymrende, at der er en klar tendens til minimalistiske lærervejledninger med vage autorstemmer i de digitale læremidler. Ofte fremstår forløbene som plug-and-play-løsninger, der er neutrale bud på om-sætninger af læreplanerne. Dette til trods for, at de tre fag, forfatterne har undersøgt læremidler til, er fag, hvor der til stadighed foregår fagdidaktiske grundlagsdiskussioner og diskussioner om fagenes formål.

Forfatterne anbefaler, at producenter af digitale læremidler ekspliciterer både fagsyn og læringssyn, samt hvordan forløbene relaterer sig til fagets formål og lægger op til en faglig dialog med læreren, således at læreren aktiveres i forhold til at træffe didaktiske til- og fravalg.

Vi anbefaler, at du som studerende diskuterer artiklens fund og refleksioner med dine studiekammerater og selv tager stilling til, hvad du mener.

Gå til YouTube-kanal

BLIV KLOGERE

Find video-explainers på begreber, som er nyttige at kende til, når du læser forskningsartikler.

Du finder alle videoer på vores [YouTube-kanal](#) og på [Learning Techs hjemmeside](#).